

Handläggare

Avfall
Utredning
Jonas Selander Lyckeberg

Till

Styrelsen för Stockholm Avfall AB

Projekt 2256 Nya Sättra återvinningscentral – Inriktningsbeslut

FÖRSLAG TILL BESLUT

Styrelsen föreslås besluta

- att för projekt 2256 Nya Sättra återvinningscentral fatta inriktningsbeslut och bevilja upp till 30 mnkr för planeringsfasen med en indikativ totalbudget om 337 mnkr
- att bemyndiga verkställande direktören att teckna erforderliga avtal
- att överlämna ärendet till Stockholm Vatten och Avfall AB för eget beslut samt för vidare hantering

Christian Rockberger

Verkställande direktör

Malin Werner

Avdelningschef Avfall

Bilagor:

- Bilaga 1 Layoutförslag större anläggning, Sweco 2024
- Bilaga 2 Layoutförslag mindre anläggning Sweco 2024
- Bilaga 3 Beskrivning av kapacitet för anläggningar för grovavfall i söderort

Sammanfattning

Projektet avser uppförande av en ny fullstor återvinningscentral i sydvästra Stockholm. Efter att tidigare återvinningscentral i Sätra avvecklats, mot bakgrund av att marken behövdes för elinfrastruktur, har kapacitetsbrist och långa köer på kvarvarande anläggningar uppstått. Samtidigt har kraven från lagstiftaren och stadens egen ambition ökat vad gäller återbruk, förebyggande av avfall och materialåtervinning.

Bolaget har i samråd med Exploateringskontoret och Stadsbyggnadskontoret undersökt alternativa lokaliseringar i den sydvästra delen av staden. Ytor möjliga och tillgängliga för användande för avfallshantering är ytterst begränsade och endast en möjlig plats har identifierats. Ytan som identifierats medger inrymmande av en modern och framtidssäkrad anläggning. Lokaliseringen medför betydande mängder bergschakt vilket fördyrar projektet. Exploateringskontoret har dock medgett upplåtande i form av tomträtt vilket ger en rimlig avskrivningstid för investeringen.

Nollalternativet, i form av att endast fortsätta med befintliga anläggningar, bedöms inte ge erforderlig kapacitet, önskad kundservice eller möjlighet att svara upp mot ökade krav på återbruk.

Alternativ i form av mindre anläggningar och mobil insamling bedöms inte kunna svara upp mot kapacitetsbehovet i området eller långsiktigt säkra utrymme för att uppfylla kommunens uppdrag kopplat till hantering av skrymmande avfall och återbruk.

Genomförande av investeringen medför att kapacitet för hantering av grovavfall och farligt avfall tillförs och därmed avlastar övriga återvinningscentraler. En ny anläggning ger vidare möjlighet att svara upp mot högre krav och ambitioner vad gäller förebyggande av avfall och mottagning av återbruk samt att en etablering långsiktigt säkras för uppfyllande av bolagets skyldigheter som kommunal renhållare.

Projektet är beräknat att uppgå till 30 mnkr för planeringsfasen. Projektets totala budget beräknas till 337 mnkr.

Bakgrund

Återvinningscentralernas roll

Enligt 15 kap miljöbalken är varje kommun skyldig att se till att avfall under kommunalt ansvar samlas in, sorteras och tas om hand på bästa miljömässiga sätt. På stadens återvinningscentraler (ÅVC) tas grovavfall, textilier, material till återbruk, elektronik och farligt avfall från hushåll emot. Anläggningarna finansieras via grundavgift i den av kommunfullmäktige beslutade avfallstaxan. Även verksamheter får lämna visst grovavfall mot en avgift.

Ny lagstiftning kräver utökad infrastruktur för återbruk och materialåtervinning

I takt med att ny lagstiftning träder i kraft ökar kraven på att fler avfallsfraktioner ska sorteras ut. Klimat- och näringsdepartementet remitterade den 12 november 2024 promemorian *Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi* (KN2024/02249). Promemorian innehåller bland annat förslag om ytterligare krav på

kommuner att tillhandahålla infrastruktur och plats för mottagning av återbruk och materialåtervinning. I skrivande stund är det inte fastställt i vilken omfattning dessa krav kommer att implementeras, men det är tydligt att omställningen kräver fysiska förutsättningar – inte minst i form av tillräckliga ytor på återvinningscentralerna.

För att möta detta behov föreslår bolaget att bygga en ny fullstor återvinningscentral i sydvästra Stockholm. Platsbehovet är särskilt stort när det gäller hantering av material som kan återanvändas. Plockanalyser från 2024 visar att upp till en femtedel av det avfall som idag läggs i fraktionen för energiåtervinning hade kunnat återanvändas om rätt infrastruktur funnits på plats.

Fallstudier som utfördes på Östberga ÅVC under 2024 visade även att en betydande faktor för sortering, utöver bemanning och utrymme att ta emot fler fraktioner, är att kunder känner att de har tid att sortera i lugn och ro. Köbildning och trängsel på anläggningen bidrar till sämre sortering.

Återbruk har stor klimatnytta genom att minska utsläppen av växthusgaser och andra föroreningar från produktion och transport av nya varor. Det finns dessutom flera synergieffekter i form av både ekonomiska och sociala vinster. Bolaget arbetar därför systematiskt med att öka utsorteringen till återbruk inom samtliga avfallsfraktioner och att höja kunskapen om cirkulära system bland besökare.

Utmaningar vid lokalisering av återvinningscentral

Sedan det 2017 blev tydligt att Sättra ÅVC riskerade att behöva stängas har bolaget i omgångar genomfört inventeringar efter ny lämplig mark i sydvästra Stockholm. En omfattande uppdatering av denna inventering gjordes 2019, där omkring 20 platser analyserades utifrån kriterier som tillgång till vägnät, yta, avstånd till bostäder samt potentiella konflikter med andra planer eller miljövården. Ett fåtal platser bedömdes som tekniskt möjliga, men samtliga prioriterades av staden för bostadsutbyggnad eller annan infrastruktur och var därmed inte tillgängliga för kommunalteknisk verksamhet. Dessa resultat har kontinuerligt delgetts Stadsbyggnadskontoret och Exploateringskontoret, som därefter bistått i fortsatt sökande.

Under 2023 utreddes en specifik plats i Sättra mer ingående, men utredningen lades ner då platsen bedömdes som olämplig: ytan var för liten i relation till den investering som krävdes, mängden berg att spränga var omfattande, och staden erbjöd endast ett tidsbegränsat arrende på 25 år. Bolaget bedömde mot denna bakgrund att det inte var motiverat att gå vidare med investeringen.

Bolaget har tillsammans med Stadsbyggnadskontoret fortsatt utreda andra möjliga lokaliseringar, men kan efter utredning konstatera att det inte finns några alternativa ytor i södra Stockholm som uppfyller kraven. Möjligheterna är uttömda och det enda realistiska alternativet är området Ny Sättra, se bild 1.

Samarbetet med berörda förvaltningar har dock lett till en omplanering av det aktuella området kring framtida Skärholmsvägen samt erbjudande om tomträtt istället för arrende. Den nya placeringen är därmed bättre anpassad för verksamheten, har en större och mer ändamålsenlig yta, betydligt mindre berg att spränga samt förbättrade juridiska och

ekonomiska villkor. Dessutom möjliggör platsen en mer effektiv utformning av anläggningen, vilket stärker framtida kapacitet och funktionalitet.

Bild 1 Visar tidigare anläggning, det område som utreddes för ny ÅVC under 2023 samt nuvarande område som utreds.

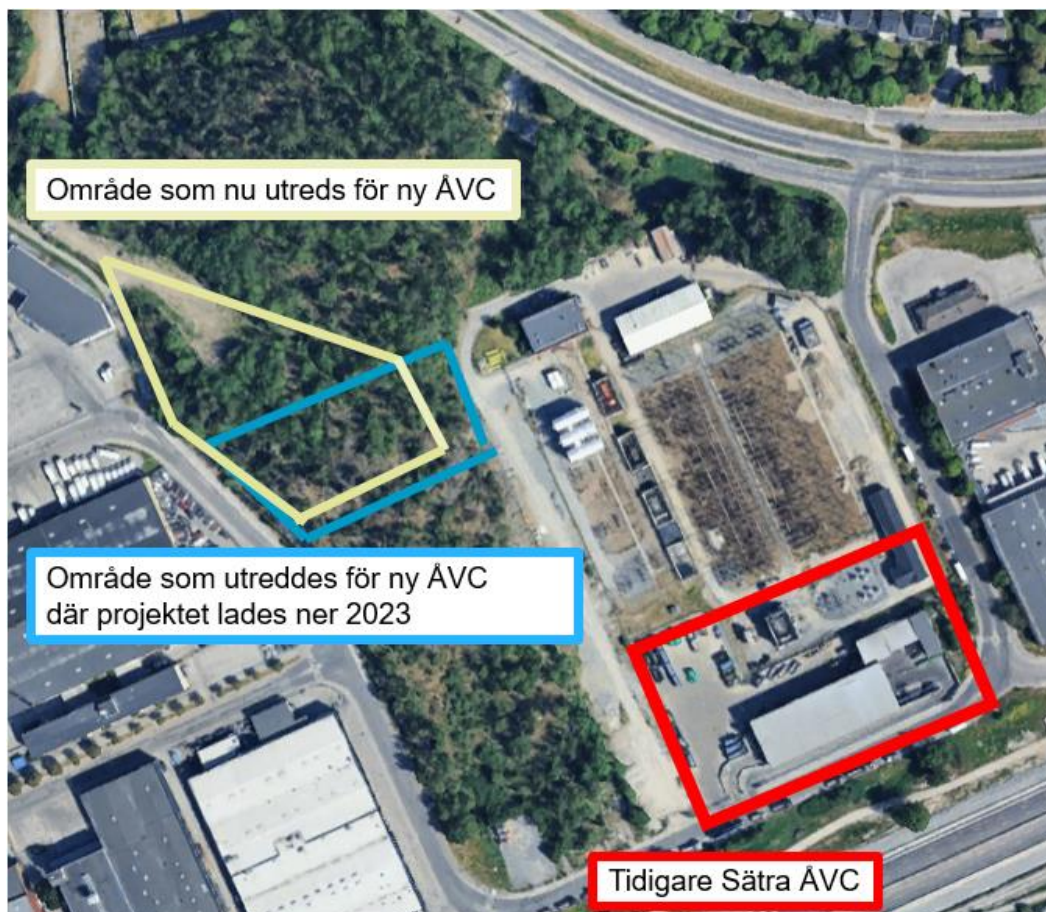


Bild 1 Området i förhållande till tidigare anläggning – Google

Anläggningar för grovavfall i söderort

I söderort återstår idag två återvinningscentraler samt ett återbruk efter att Sättra ÅVC stängdes vid årsskiftet 2024/2025. En tillfällig mindre anläggning har etablerats i anslutning till Skärholmens centrum. Bild 2 visar samtliga anläggningar i söderort samt tänkt plats för en ny anläggning.

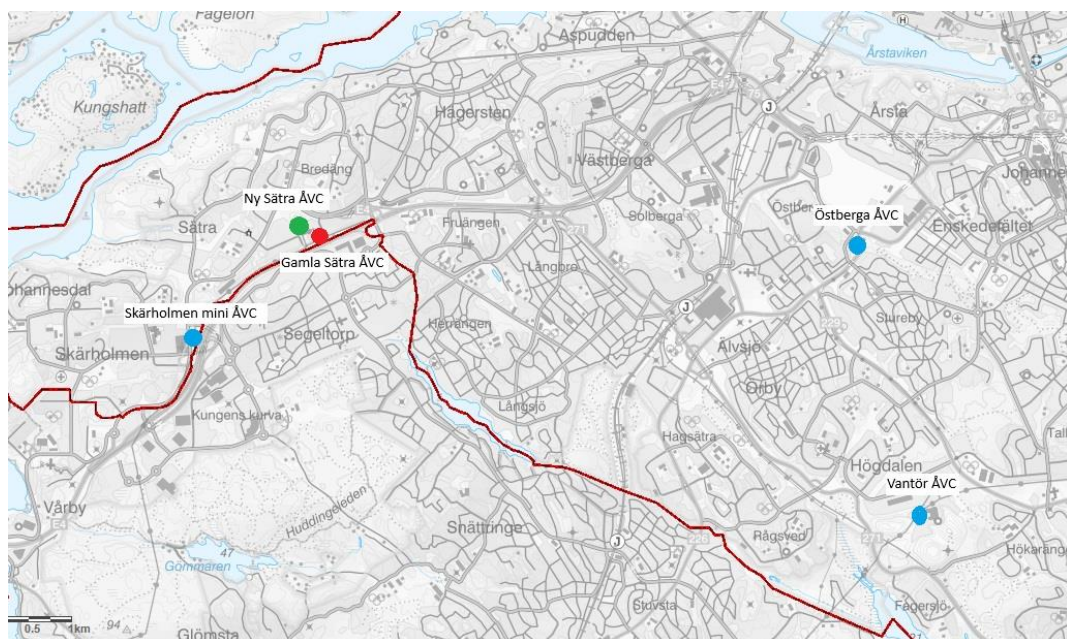


Bild 2 Anläggningar för grovavfall i söderort

Under 2024 besökte totalt 550 000 kunder anläggningarna i söderort. En viss överlappning av kunder mellan anläggningar i södra delen av kommunen och framförallt Bromma ÅVC har registrerats men det är tämligen begränsat. Överflyttningseffekter mellan norrort och söderort är generellt ovanliga, främst på grund av närhetsprincipen – invånare tenderar att välja den återvinningscentral som ligger närmast bostaden oaktat om kötiden är längre. Skulle Bromma ÅVC falla bort i samband med exploatering eller annan omprioritering från markägaren kan dock Östberga bli det närmsta alternativet för ett antal norrortsbor och därmed ytterligare belasta anläggningar i söder. Förutsättningar för befintliga anläggningar beskrivs i detalj i bilaga 3.

Framtida behov

Etablering av återvinningscentraler prövas enligt miljöprovningsförordningen och kräver normalt tillstånd för anläggningar på s.k. B-nivå. I tillståndet ges ett antal villkor som kan innefatta allt från gränsvärden för föroreningar i dagvatten och bullernivåer men även hanterade mängder avfall. Tillståndet baseras på en verksamhetsbeskrivning som inkluderar beskrivning av kundflöden och öppettider mm. I det fall stora mängder kunder flyttas mellan anläggningar måste bolaget säkerställa att dessa villkor och förutsättningar inte överskrids. Historiskt har detta i vissa fall krävt åtgärder såsom begränsade öppettider samt begränsning av företagsbesök för att hålla avfallsmängderna inom tillståndets ramar. Tillståndsprövningsprocesser för återvinningscentraler enligt miljöprovningsförordningen kan ta upp till 3 år.

En ökad belastning på befintliga anläggningar får följdverkningar kopplat till bland annat trafiksituation, köbildning, säkerhetsaspekter för besökare och arbetsmiljö. Vidare leder det ökade kundtrycket till ökat slitage på anläggningarna. Samtidigt som det ökade kundtrycket leder till ökat slitage, försvåras möjligheten att tillfälligt stänga för underhåll eller utveckling utan att den återstående kapaciteten blir otillräcklig. Detta påverkar inte bara verksamheten

utan även kundernas tillgänglighet till återvinningscentraler, då längre resvägar och ökad restid blir en konsekvens.

Bolaget har inlett ett arbete med att ta fram en strategi för framtidens återvinningscentraler i Stockholm vilken inkluderar genomförande av en studie för att identifiera vilka typer av avfallsanläggningar som kommer att behövas för att hantera stadens skrymmande avfall på ett hållbart och effektivt sätt. Typanläggningar har definierats som fullstor framtidssäker ÅVC eller mindre ÅVC som i stort motsvarar nuvarande anläggningar. Utöver detta kan det även finnas behov av specialiserade anläggningar för vissa avfallsströmmar som till ex. trädgårdsavfall eller mini-ÅVC.

Ett antal scenarier har tagits fram med olika kombinationer av funktion och kapacitet i söderort (Sätra, Vantör och Östberga). De flesta scenarier bygger på att någon form av permanent anläggning etableras i Sätra. Hur omfattande och flexibel en eventuell ny anläggning i Sätra blir kommer i hög grad att styra hur övriga anläggningar i området kan utformas och vilken funktion de behöver kunna erbjuda.

Översiktsplan, befolkningsutveckling, bebyggelse

Stadens översiktsplan antagen 2018 pekar ut fyra fokusområden. Tre av dessa ligger i söderort: Skärholmen/Sätra/Vårberg, Enskede/Årsta/Vantör samt Farsta. Med fokusområde menas ett stadsutvecklingsområde med stor eller mycket stor stadsutvecklingsmöjlighet dit stadens planeringsresurser och investeringar riktas för att få igång mer omfattande bostadsbyggande och stadsutveckling än vad som annars vore möjligt med nuvarande marknadsförutsättningar.

Översiktsplanen präglas generellt av befolkningstillväxt och förtätning. Under målet "En klimatsmart och tålig stad" framhålls att:

Stockholm ska vara en klimatsmart stad, där effektiv markanvändning och transporteffektiv stadsstruktur bidrar till ökad tillgänglighet, minskad klimatpåverkan och begränsad resursförbrukning. Stadsstrukturen och de tekniska systemen ska vara välfungerande och tåliga så att staden kan möta klimatförändringar och andra påfrestningar.

I Statistik om Stockholm, Befolkningsprognos 2024 framhålls att befolkningsökningen i Stockholm kommer vara långsammare än tidigare prognostiserat. Det kvarstår dock att den totala befolkningen kommer öka och de södra stadsdelarna är de som växer mest både i absoluta tal och andel. Störst procentuell ökning väntas i Skärholmen och Enskede-Årsta-Vantör med 16% respektive 15%.

Ökningen av bostäder sker till övervägande del i form av lägenheter, totalt ca 28 300 i söderort. Under samma period förväntas cirka 335 villor tillkomma i samma område. I Skärholmen förväntas totalt ca 3 500 lägenheter stå klara år 2033. I Enskede-Årsta-Vantör är motsvarande siffra 9 400 lägenheter.

Utveckling av avfallsmängder och typer

Mål samt prognos för utveckling av avfallsmängder finns framtaget i avfallsplan för Stockholms kommun 2025–2030, tabell 2.

Tabell 2 Prognos för utveckling av avfallsmängder Avfallsplan 2025 – 2030

	2018	2020	2022	2025	2030	2035	2040
Restavfall	220 044	190 120	184 947	162 564	147 099	152 761	158 050
Matavfall	20 890	24 630	29 547	37 900	50 400	52 900	55 400
Grovavfall	104 040	95 652	89 062	86 062	82 562	80 062	77 562
Returpapper	15 106	12 380	12 513	11 359	9 667	8 227	7 001
Förpackningsmaterial	47 377	50 641	55 980	67 860	77 360	77 360	77 360
Miljöfarligt avfall	3 035	3 679	3 032	3 609	3 589	3 671	3 736
Elavfall, batterier	5 644	6 314	5 614	5 314	4 814	4 314	3 814
Fett-och slamavfall	28 134	31 866	54 389	55 389	56 389	57 389	58 389
Återbruksmaterial	1 631	2 307	1 838	2 038	5 038	5 838	6 338
Total mängd, ton	445 901	417 589	437 322	431 095	436 918	442 521	447 914
Invånare	962 154	975 551	991 032	1 018 255	1 065 297	1 114 513	1 166 003
Kg/invånare	434	395	386	369	357	346	334
Kg/invånare inkl. slam	463	428	441	423	410	397	384

Prognosen för grovavfall är att det totala tonnaget ska minska med 10% från 2025 till 2040 trots fortsatt befolkningsökning. Totalmängden grovavfall förväntas dock delas upp på allt fler delfraktioner för att möjliggöra bättre materialåtervinning.

Förändring bedöms i vikt och för vissa hanterade material kan det vara relevant att kopplingen till volym löpande förändras. Detta speciellt för elavfall då elektronik och vitvaror blir allt lättare vilket gör att hanterade volymer inte bedöms sjunka i samma omfattning som tonnaget.

Mängden produkter till återbruk prognostiseras tredubblas. Något som kan behöva öka ytterligare för att svara upp mot stadens mål och förstärkta lagkrav.

Behov av ökad kapacitet på återvinningscentralerna i söderort

Med utgångspunkt i nuvarande belastning på återvinningscentralerna, osäkerheten kring möjligheten att bygga ut befintliga anläggningar, ökade krav på funktionalitet både i stadens mål och från lagstiftaren, samt det faktum att befolkningen i söderort förväntas öka under kommande år, står det klart att kapaciteten på återvinningscentralerna behöver stärkas.

För att möta framtida behov och säkerställa en tillgänglig och hållbar avfallshantering krävs därför en strategisk utökning av kapaciteten på återvinningscentralerna i söderort. Detta är en förutsättning för att leva upp till stadens mål om en klimatsmart och tålig stad med effektiva tekniska system och god tillgänglighet för medborgarna.

ÄRENDET

Inriktningsbeslut

Ärendet avser ett inriktningsbeslut för en ny återvinningscentral som ska ersätta tidigare Sättra ÅVC samt tillföra utvecklade funktioner för återbruk. Efter inventering har plats för en möjlig ny etablering identifierats i samråd med bl.a. Exploateringskontoret och Stadsbyggnadskontoret. Ny yta är ca 11 000 m². En typlayout har tagits fram för att säkerställa att det är möjligt att inrymma en fullstor återvinningsanläggning som motsvarar nuvarande och framtida krav på återbruk och återvinning. I förslaget nedan, bild 6 samt bilaga 1, finns en väl tilltagen återbruksbyggnad på cirka 1 000 m². I den byggnaden ska det förutom insamling av återbruk också vara möjligt att inrymma en flexibel yta som kan användas till att sprida kunskap om cirkulär ekonomi eller arbeta för beteendeförändringar. Det kan tex innebära yta för utbildning, studiebesök eller reparation.

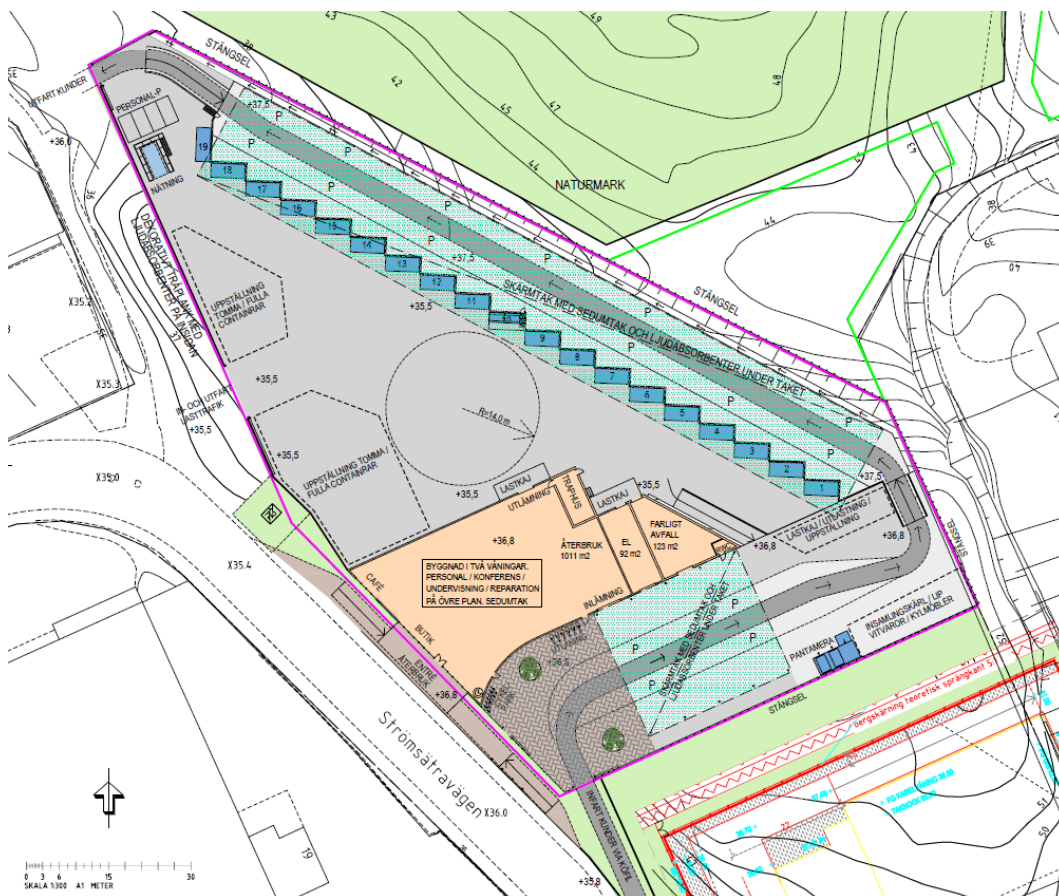


Bild 6. Skiss över ny återvinningscentral Sättra

Vid projektering av ny återvinningscentral måste hänsyn tas till befintliga och planerade bostäder likväl som förändrade funktioner och framtida behov för återvinningscentralen.

För att kunna bygga anläggningen behöver en ny detaljplan tas fram. Närheten till befintliga och planerade bostäder medför att det kommer ställas gestaltningskrav på anläggningen som ska bidra till att anläggningen kan samexistera i området med bostäder och verksamheter. En

viktig aspekt är "ansiktet mot gatan" som anläggningen visar utåt. Det behöver vara en anläggning som smälter in i omgivningen för att den ska fungera i den växande staden, se bild 7 och 8. Anläggningen ska vara lätt tillgänglig för gående, cyklister likväl som bilburna besökare.



Bild 7: Återbruksdel, mot gatan



Bild 8, Gröna tak och solceller

Planprocess

Stadsbyggnadskontoret har lämnat ett positivt förslag till planbesked (förhandsbedömning) avseende utbyggnad av ställverk samt ny placering av återvinningscentralen år 2021. Stadsbyggnadskontoret har meddelat att bolaget inför denna planstart inte behöver en ny förhandsbedömning utan kan utgå från den tidigare. Planprocessen har inte initierats ännu och beräknas ta åtminstone två år. Planprocessen kan dessutom dra ut på tiden, allt mellan 3–24 månader om den överklagas.

Markupplåtelse

Tänkt yta för ny Sättra återvinningscentral ägs av Stockholms kommun och förvaltas av Exploateringsnämnden genom Exploateringskontoret, bild 1. Den upplåtelseform som avses tillämpas är tomträtt med en grundläggande avtalstid på 60 år för att sedan övergå till 40 åriga löpande förlängningar. Villkor i övrigt följer stadens standardavtal vad gäller krav på markanvisningar.

Sulfidberg

Geologiska förhållanden på tänkt plats utgörs i stort av berg i dagen med stora höjdskillnader. För att kunna bygga en återvinningscentral på platsen krävs omfattande markförberedelse. Nödvändig bergschakt är skattat till ca 100 000 kubikmeter.

Bolaget har undersökt området i syfte att ta reda på om berget innehåller sulfidmineral. Geokonsult, Sigma, som utförde undersökningen tog 16 prover på berget varav 10 prover var sulfidförande. Provtagning av berget genomfördes genom insamling av borrhax (bergkross som erhålls från borrhning) med en borrhandsvagn. Då den rumsliga variationen i sulfidhalt inte är känd utöver de enskilda provpunkterna är det dock möjligt att provtagningen, som för alla borrade prover utförts mer eller mindre vertikalt, inte på ett korrekt vis motsvarar bergets faktiska variation. Därför görs ett antagande om att berget i området genomgående är sulfidhaltigt.

Vid förekomst av sulfidberg tillkommer transportkostnader till deponianläggning och deponikostnader av material. Deponikostnader skiljer sig beroende av vilken sulfidhalt det är i berget.

Dagvatten

Området består av kuperad skogsmark på berg. Tekniskt avrinningsområde är Klubbenområdet vars recipient är Mälaren-Fiskarfjärden, även det ytliga avrinningsområdet är Mälaren-Fiskarfjärden. Mälaren-Fiskarfjärden har måttlig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. För befintlig situation avrinner vattnet ytligt till vägdike som ligger norr om utredningsområdet. Diket är anslutet till befintligt dagvattenledningsnät. För planerad anläggning kommer anslutning till samma dagvattenledningsnät ske men då direkt från inplanerade dagvattenåtgärder. Dagvattenledningsnätet ansluts till dagvattentunnel. Ledningsnätet är något ansträngt dit anläggningen kommer ansluta. Inga källaröversvämningar direkt nedströms området men närliggande området finns det inrapporterade källaröversvämningar.

Framtida situation kommer innebära att skogsmarken hårdgörs och ändring i höjdsättning. Detta kommer innebära en ökning av flöden och föroreningsbelastning. Dagvattenhantering i form av rening och fördröjning inom fastigheten kommer att behövas för efterlevnad av Stockholms stads åtgärdsnivå på 20 mm. Eventuellt ytterligare fördröjning kan bli aktuellt när kapaciteten på ledningsnätet utretts mer detaljerat. Dagvattenåtgärder kommer även att behöva dimensioneras för omhändertagande av släckvatten.

Skyfallssituationen är idag problematisk i närområdet till utredningsområdet. Det finns större lågpunkter nedströms området och stora delar av närområdet är klassat som instängd. Exploateringen får inte försämrare för nedströmsliggande områden vid skyfall. Vid instängda

områden finns extra stor risk att skyfallsvatten leds in på ledningsnätet vilket inte får ske. Det är därför viktigt att skyfallssituationen utreds.

Utredningsområdet ingår i Östra Mälarens vattenskyddsområde. Dagvattenhantering behöver därför följa skyddsföreskrifterna för Östra Mälarens vattenskyddsområde. Avfallet som kommer hanteras på återvinningscentralen får inte ge upphov till ytterligare föroreningar som leds in på dagvattennätet.

Solceller

Anläggningen förses med tak ovanför ramp samt ovanför återbruket. Taket planeras blandas med solceller och gröna tak. Omfattningen identifieras i systemhandlingsfasen och styrs mycket av hur beroende vald dagvattenlösning blir av fördröjning på taken.

Alternativa lösningar

Nollalternativ, Sättra ÅVC ersätts inte

Nollalternativet utgörs av att Sättra ÅVC inte ersätts och att kunder hänvisas till övriga befintliga anläggningar. För kundbasen i sydvästra Stockholm skulle det medföra betydligt längre körsträckor. De närmsta fullstora anläggningarna i Stockholm ligger cirka 10 km bort i Östberga respektive Vantör. Dessa saknar i nuläget teknisk kapacitet att ta emot mängderna och besökarna från Sättra utan betydande störningar.

Tabell 3 visar besöksstatistiken på anläggningarna i söderort under januari och februari 2024 och 2025 och tabell 4 hanterade avfallsmängder. Till och med augusti 2025 har ca 50 000 fler kunder besökt Vantör och Östberga jämfört med 2024. Åtgärder för att möta nedstängningen av ÅVC Sättra med utbyggnad på Vantörs ÅVC har gjort att tunga fraktioner som jord, sten betong och trädgårdsavfall ökat kraftigt på denna anläggning och flyttats dit även från Östberga ÅVC. Även konjunkturreffekter med minskat byggande bedöms ha påverkan på mängden avlämnad tonnage. Därav speglar inte mängdförändringen inte besöksstatistiken. Statistiken visar att besöksantalet från SRV-kommunerna minskat under 2025. Dock kvarstår att många av Sättras besökare inte hittat till någon anläggning. Besökstopparna förväntas bli betydligt högre under vår och höst på Östberga och Vantör.

Tabell 3 Besöksstatistik på anläggningarna i söderort

	jan- aug 24	jan-aug 25
Östberga	154 000	163 000
Vantör	73 000	112 000
Sättra	137 000	0
SRV	-	15 851

Tabell 4 Hanterade avfallsmängder, ton

	jan-aug 2024	jan-aug 2025
Samtliga avfallsslag Östberga	9 500	9 000
Samtliga avfallsslag, Vantör	9 600	13 100

Markytan på Vantör ÅVC har utökats för att göra anläggningen mer tillgänglig för besökare. Detta är en tillfällig lösning då det utreds andra avfallsanläggningar inom området.

Samarbete med SRV återvinning

Under januari 2025 blev det möjligt för boende i Stockholm att samnyttja SRV:s återvinningsanläggningar i bland annat Huddinge, Haninge och Botkyrka. Detta regleras med en fastslagen kvittningssumma. Återvinningscentralen i Fittja ligger ca 10 km från Sättra och är närmast belägen av anläggningar utanför Stockholm

Tillfällig mindre anläggning i Skärholmen

En tillfällig anläggning har etablerats i anslutning till Skärholmen Centrum. Denna anläggning är upplåten med arrende om 5 år och har medfört begränsade anpassningsåtgärder. Ytan är ca 2500 m² och läget, delvis under Skärholmsvägen, påverkar möjligheten att använda de stora containrar som används på andra återvinningscentraler. Det är inte möjligt att angöra anläggningen med 24m ekipage (lastbil med släp), vilket gör att logistiken blir jämförelsevis ineffektiv. Sammantaget gör det att kapaciteten för anläggningen blir begränsad och beräknas kunna ta emot högst cirka 60–80 000 besökare per år. Inga verksamheter eller budade tjänster tas emot på grund av platsbrist. Det är också begränsade mottagningsmöjligheter och samtliga fraktioner som idag tas emot på en ÅVC kan inte tas emot.

Redan idag är det mycket svårt att hitta lämplig mark för tillfälliga anläggningar. Kommande förtätningar av staden gör att utmaningen med att hitta plats för avfallsinfrastruktur väntas öka ytterligare. Speciellt till en investeringsnivå som är rimlig för tillfälliga etableringar. Det finns inga garantier för att bolaget kommer få tillgång till annan lämplig yta i området för enklare/tillfällig anläggning när verksamheten på Skärholmens mini-åvc upphör.

Sammantaget medför nollalternativet risk för omfattande köbildning på övriga anläggningar i staden. Kunder i sydvästra Stockholm kommer få betydligt längre att köra till en fullstor återvinningscentral antingen i en närliggande kommun eller i Stockholm samt att det finns en ökad risk för en ansträngande arbetsmiljö för personalen som jobbar på ÅVC. Slitage, behov av kapacitetsförstärkning och personalbehov på övriga anläggningar kan även förväntas öka. Stadens övriga återvinningscentraler kommer även behöva ha kapacitet för att svara upp mot det tillskott av bostäder som planeras i staden under de kommande åren.

Alternativ 1 – Ny fullstor återvinningscentral i Sättra

Alternativ 1 innebär att en ny återvinningscentral uppförs på den identifierade ytan i anslutning till Strömsåtravägen, enligt bild 6. Denna etablering motsvarar en fullstor, modern och framtidssäkrad anläggning som kan möta både dagens och framtidens krav på återbruk, återvinning och effektiv avfallshantering i ett växande sydvästra Stockholm.

Den planerade anläggningen är strategiskt placerad och anpassad till kommande stadsutveckling i området, inklusive bostadsbyggande och infrastruktur. I och med att staden har erbjudit tomträtt, tryggas tillgången till marken på lång sikt. Detta är en avgörande förutsättning för att kunna göra de investeringar som krävs för att bygga en anläggning som klarar både dagens och morgondagens behov – inklusive en ökad mängd besökare, ökade återbruksvolymer samt högre krav på miljöprestanda.

Utformning med fokus på tillgänglighet och kundnytta

Den nya anläggningen kommer att vara öppen och tillgänglig för alla, oavsett om besökare kommer till fots, med cykel eller bil. Den utformas med en tydlig entré där en mottagningshall utgör första anhalt för kunderna. Denna typ av bemötande, där besökare först möts av personal i en mottagningshall, skapar goda förutsättningar att identifiera och ta till vara material för återbruk redan vid ankomst – vilket är i linje med kommande lagkrav på ökad återanvändning och förstärkt fokus på cirkulär resursanvändning. Mottagningshallen skapar också goda förutsättningar för information och styrning, vilket ger ett effektivt kundflöde.

För att minimera buller och anpassa anläggningen till närhet till bostäder, kommer anläggningen att skärmas av med plank och skärmtak. Byggnaden anpassas även till den befintliga elinfrastrukturen och nyttjar de naturliga bergkonturerna för att minska behovet av markarbeten där så är möjligt.

Den tilltänkta ytan kräver omfattande bergschaktning – uppskattningsvis cirka 100 000 m³ – vilket innebär stora insatser både miljömässigt och ekonomiskt. Hanteringen av sulfidförande berg, som enligt gällande regelverk kräver deponering, medför ytterligare kostnader. Sammantaget bidrar detta till att investeringskostnaden för etablering av återvinningscentralen blir hög. Kostnaden för bergschaktning, inklusive hantering av eventuellt sulfidberg, är inräknad i investeringskalkylen. Totalkostnaden uppskattas till 337 mnkr, vilket medför en årlig kapitalkostnad och avskrivning i snitt om ca 12 mnkr.

I gengäld möjliggör detta en hållbar, kapacitetsstark och flexibel anläggning med lång livslängd, lägre känslighet för tillfälliga belastningar och god arbetsmiljö. Driftkostnaden förväntas ligga i nivå med motsvarande modern anläggning som Bromma ÅVC. Transportkostnader förväntas motsvara tidigare Sättra återvinningscentral då läget skulle vara i samma industriområde.

Markåtkomst säkras med tomträtt, anläggningen byggs för att vara flexibel över tid och utformningen möter både kapacitetsbehov och miljökrav. Möjlighet finns att införa fler fraktioner eller svara upp mot andra logistiklösningar än containersystem. Om behovet av ÅVC-kapacitet förändras på lång sikt utgör anläggningen och tomträtten en strategisk resurs för att uppfylla bolagets funktion som renhållare. Det ger goda förutsättningar att effektivt skala upp alternativa metoder som mobila och budade tjänster.

Alternativ 2 - Ny mindre återvinningscentral i Sättra

Alternativ 2, bild 9, syftar till att uppföra en ny permanent återvinningscentral på identifierad yta i anslutning till Strömsättravägen som motsvarar en mindre anläggning än den som nämns i alternativ 1. Syftet är att tillföra kapacitet i sydvästra stadsdelen men att minimera kostnadsdrivande bergschakt.

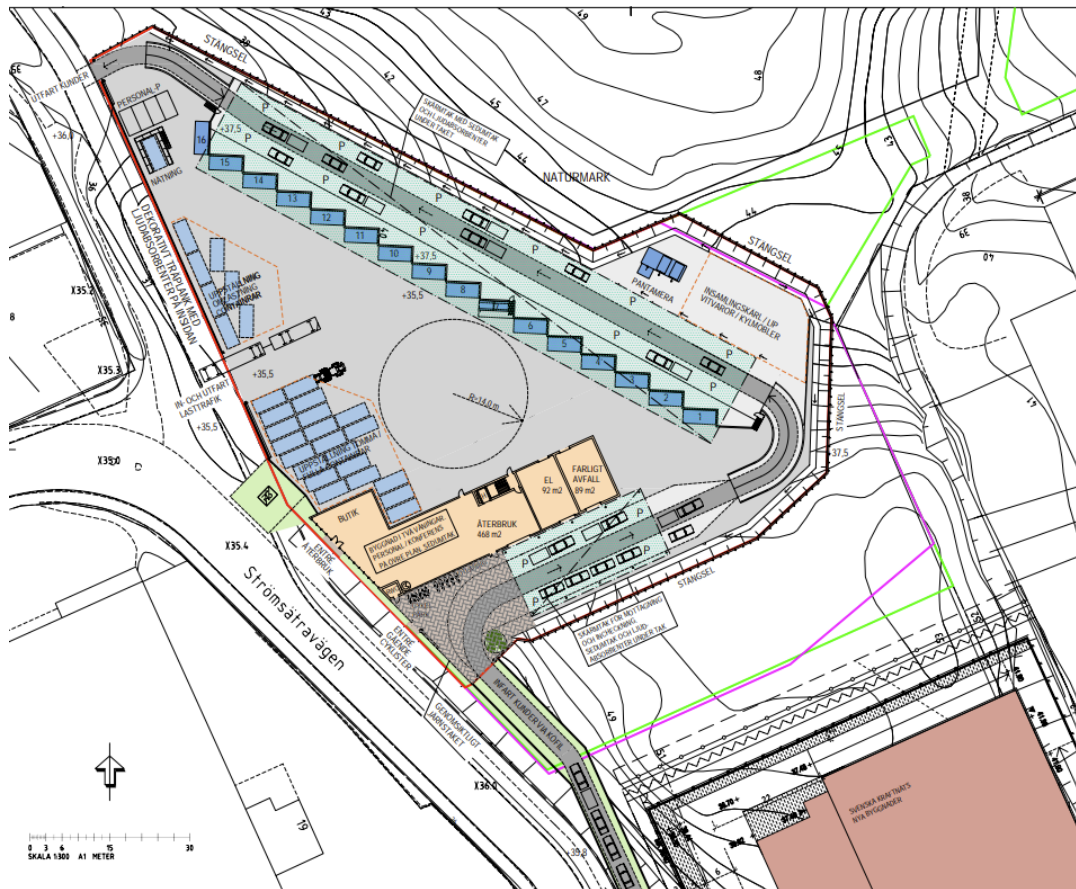


Bild 9 Skiss över ny återvinningscentral Sättra – modell mindre

Ytan som används är cirka 9 000 m². Tomträtten som upplåts kommer fortsatt vara på 11 000 m². Skillnaden mellan alternativ 1 och 2 är att detta alternativ inte uppfyller kraven på framtida långsiktiga behov, då återbruksdelen är betydligt mindre (470 m²), det är färre containerplatser med 15 istället för 19, mottagningshallen för återbruk och farligt avfall är mindre vilket på sikt riskerar att bli begränsande. Anläggningen kommer likväl som alternativ 1 anpassas till framtida planer på bostäder och utbyggd infrastruktur i området. Större delen av anläggningen skärmas av med plank och skärmtak för att klara de bullerkrav som närheten till bostäder medför. Den ska vara tillgänglig för gående, cyklister och bilburna besökare.

Den tilltänkta ytan kräver liksom alternativ 1 en omfattande bergsschaktning. Uppskattad total mängd berg som behöver sprängas är cirka 70 000 kubikmeter. Detta är resurskrävande, både ur ett miljö- samt ett ekonomiskt perspektiv. Dessutom tillkommer kostnader för hanteringen av sulfidberg som i dagsläget kan kräva deponering eller efterbehandling. Detta gör att investeringskostnaden blir hög för en återvinningscentral.

Driftkostnader för den här anläggningen förväntas motsvara driftkostnaden för den tidigare återvinningscentralen i Sättra. Inga större förändringar av personaltäthet och transportkostnader förväntas på grund av flytt till den tänkta nya anläggningen.

Alternativ 2 medför att ytor och utrymmen för hantering av kommunalt avfall i sydvästra Stockholm säkras på lång sikt i och med tomträtt. Fastigheten kan på sikt svara upp för växande och förändrade behov.

Investeringskostnad enligt bolagets kalkylmodell beräknas till ca 267 mnkr vilket medför en årlig kapitalkostnad och avskrivning på i snitt ca 9,5 mnkr.

Det finns en möjlighet att schakta ut kvarvarande berg och bygga ut anläggningen med tiden. Detta skulle dock innebära driftstopp under en längre period samt bedöms bli mycket kostsamt på grund av närheten till den då etablerade elinfrastrukturen vilket medför behov extra försiktighetsåtgärder.

Alternativ 3 - flera tillfälliga mindre anläggningar och mobila tjänster

Alternativ 3 syftar till att komplettera nollalternativet med flera tillfälliga anläggningar för att uppfylla kapacitetsbehovet.

Möjliga lokaliseringar för att etablera tillfälliga anläggningar har inventerats i sydvästra Stockholm. En handfull tekniskt möjliga platser har identifierats varav två har bedömts som möjliga under en begränsad tid.

Utöver inventering av mark för uppförande av nya byggnader för en återvinningscentral har bolaget även undersökt beståndet av kommersiella lokaler inom området. I Sättra industriområde finns ett antal logistiklokaler som har potential att med viss anpassning kunna inrymma en mindre återvinningscentral. Bolaget publicerade under 2024 en upphandling där fastighetsägare i området bjöds in att lämna anbud. Inga anbud inkom. Värt att notera är att sydvästra Stockholm har begränsad andel mark av industriell karaktär. Den är i stort koncentrerad i stråket mellan Skärholmsvägen och E4:an, där skyltläge vid E4 driver upp priset på marken.

Investeringskostnaderna för enskilda tillfälliga ytor blir betydligt lägre jämfört med alternativ 1 och 2. Nivåerna kan dock variera kraftigt beroende på förutsättningarna för ytor. Investeringsutgiften för den tillfälliga anläggningen i Skärholmen är endast ca 5 mnkr. Det bygger på att den ytan redan var asfalterad samt avskärmad av ett vägdäck och att endast små anpassningar behövdes. Det får ses som så fördelaktigt som det kan bli. I andra fall skulle markberedning, nya serviser och avskärmning mm kunna bli betydligt mer omfattande. För ytor som förkastats av tillgänglighetskäl eller konflikter med andra nyttor har kostnader skattats från 15 mnkr och uppåt. Anpassningskostnaderna för en inomhuslokal kan också bli betydande, där framförallt brand- och ventilationskostnaderna är kostnadsdrivande. Som alternativ till etableringen i Skärholmen undersöktes lokaler där enbart anpassningskostnader bedömdes överstiga 15 mnkr.

Det finns en rad utmaningar med tillfälliga anläggningar. Bland annat är det resurskrävande att identifiera lämpliga lokaliseringar och driva etableringsprocesser. Tillfälliga mindre anläggningar kan kräva mer personal och ineffektiva avfallstransporter då ytor oftast är begränsade, vilket kan resultera i en hög driftersättning. Chansen att hitta nya tillfälliga platser för etablering bedöms komma att minska med åren i och med att marktillgången är ytterst begränsad och området kommer att förtätas ytterligare.

Förutsättningar för tillfälligt bygglov för en återvinningscentral enligt Plan- och bygglagen är att åtgärden är av tillfällig karaktär och tillgodose ett tillfälligt behov. Det ska vara trovärdigt att den tillfälliga åtgärden ska avvecklas och att behovet av den sökta åtgärden på platsen upphör innan tiden för det tidsbegränsade lovet går ut. För att kunna motivera detta behöver därmed trovärdig plan för ersättningsanläggning redan finnas på plats innan en tillfällig anläggning uppförs. I förlängningen innebär det att inte endast ett flertal tillfälliga platser måste identifieras utan även framtida ersättningsplatser för samtliga dessa.

Att istället få permanent bygglov för mindre anläggningar kräver att detaljplan medger detta, annars krävs ny detaljplan eller ändring av befintlig vilket kan ta flera år och ställer högre krav på anläggningarna även om intentionen skulle vara att flytta denna inom en kortare period.

Att ersätta tidigare Sättra ÅVC med tillfälliga, mindre anläggningar skulle kräva åtminstone tre - fyra anläggningar, som respektive skulle ha en driftersättning i nivå med tidigare Sättra ÅVC.

Varje tillfällig anläggning får utformas efter de förutsättningar som gäller på de ytor eller lokaler som kan disponeras. Det innebär att avfallsslag som kan hanteras, fordons- och mängdkapacitet och möjliga öppettider kan komma att variera kraftigt mellan anläggningarna. Det medför i förlängningen att kunder kan behöva åka till flera eller olika anläggningar beroende på vilka fraktioner man ska lämna.

Mobila tjänster har använts som komplement för att kompensera för stängningen av Sättra ÅVC. Det har dock kunnat konstateras att nyttjandegraden av dessa inte har varit lika hög i området som i centrala delen av staden. De fraktioner och volymer som mobila tjänster erbjuder uppfyller inte behoven för återvinningscentralernas kunder. Mobila tjänster ger service till en del av kundbasen som är underbetjänade idag och tillför stora värden, men överlappet med den kundgrupp som utgör huvuddelen av dem som nyttjar ÅVC bedöms vara begränsad.

Större återvinningscentraler har en viktig roll att spela för konsolidering av volymer från mobila insamlingstjänster för att nå effektivitet och skalbarhet. Mindre tillfälliga anläggningar bedöms inte kunna nyttjas för detta ändamål. Fordon som lämpar sig för mobila och budade tjänster utgörs ofta av ickekomprimerade eller mindre elfordon som får plats att röra sig samt ställa upp på kvartersgator och stör mindre. Att köra dessa insamlingsfordon hela vägen till behandlingsanläggningar långt utanför staden blir mycket ineffektivt användande av resurser istället för att fordon och personal kan nyttjas för transporter ytterst i logistikkedjorna.

Förordat förslag till beslut

Bolaget förordar alternativ 1, att planprocess för ny återvinningscentral på identifierad plats vid Strömsätravägen startas. Alternativ 1 bedöms sammantaget bäst svara upp mot bolagets strategiska perspektiv om att säkra leverans av kommunal renhållning med hög kundnöjdhet på ett sätt som tar hänsyn till ekonomi, miljö och personal, se tabell 6. Alternativet med fullstor ÅVC-anläggning i Sättra rekommenderas för att bland annat säkerställa nödvändiga ytor för insamling av återbruk och kommande utsortering av nya materialslag.

Alternativ 1 medför att ytor och utrymmen för hantering av kommunalt avfall i sydvästra Stockholm säkras på lång sikt i och med tomträtt. Det ger bolaget en stabil och trygg etablering för framtiden och minskar beroendet av nuvarande anläggningar med tidsbegränsade arrenden, särskilt Östberga, där arrendeavtalet löper ut 2030 och risk finns att det inte förlängs. Alternativ 1 medger även scenarier med annan prioritering av tillkommande mark i Högdalen än till återvinningscentral.

En jämförelse av totala kostnader inklusive driftkostnader återfinns i tabell 5. Jämförelsen visar att även om investeringsutgiften för en ny fullstor anläggning är hög så blir den sammantagna normerade årliga kostnaden lägre jämfört med uppförande och drift av flera mindre anläggningar. Alternativen att hantera motsvarande mängder genom ett flertal tillfälliga mini-åvc blir avsevärt dyrare. För mini-åvc inomhus antas att lokal hyrs och anpassningsåtgärder belastar hyra istället för investering. Investeringsutgiften för mini-åvc utomhus är satt till motsvarande Skärholmens mini-åvc vilken har haft unikt fördelaktiga förutsättningar vad gäller anläggningsanpassningar. Investeringsutgiften i kostnadsjämförelsen för mini-ÅVC utomhus bedöms därmed vara lågt räknad.

Tabell 5 Jämförelse av kostnad för mini-åvc och större anläggningar. Normerad kostnad beaktar de olika alternativens kapacitet att hantera erforderliga mängder i förhållande till kapaciteten på en fullstor anläggning.

	Stor	Mellan	Mini, utomhus	Mini, inomhus
Avskrivningstid, år	50	50	10	10
Ränta	3%	3%	3%	3%
Investeringsutgift, tkr	320 000	270 000	5 000	0
Hanterad mängd, ton/år	20 700	14 000	4 335	4 335
Driftkostnad, tkr/år	12 100	11 500	8 000	8 000
Transportkostnad, tkr/år	5 300	3 200	1 800	2 000
Arrende- alt. hyreskostnad, tkr/år	1 600	700	600	6 000
Kapitalkostnad, tkr/år	11 200	9 500	600	0
Summa kostnad, tkr/år	30 200	24 900	11 000	16 000
Normerad kostnad, tkr/år	30 200	36 700	52 400	76 300

Nollalternativet bedöms bland annat medföra försämrad service för kunderna, längre körsträcka för boende i sydvästra Stockholm, försämrad arbetsmiljö för personalen på ÅVC samt ett ökat slitage på Östberga samt Vantör och ge ökad sårbarhet för driftstörning på kvarvarande anläggningar.

Kostnadsskillnaden mot att bygga den mindre anläggning i alternativ 2 blir tämligen begränsad i förhållande till den funktionalitet som kan erbjudas. Det är även mer kostsamt att bygga i två etapper, om anläggningen enligt alternativ 2 senare måste byggas ut, vilket även skulle innebära ett längre driftstopp.

Att vara beroende av tillfälliga anläggningar enligt alternativ 3 bedöms inte vara en långsiktig hållbar lösning då tillgänglig mark är begränsad redan idag. Framtida förtätning av staden kommer ytterligare försvåra att hitta ytor för teknisk infrastruktur. Risken att bolaget kommer att stå utan kapacitet i stadsdelen blir icke försumbar. Högre driftkostnad för tillfälliga lösningar väger även långsiktigt upp en del av den besparing som görs av investeringsutgifter.

Att ersätta kapaciteten med mobila lösningar bedöms inte som görbart. Möjlighet till omlastning på större återvinningscentraler är snarare en förutsättning för att kunna utveckla mobila och budade tjänster på sikt.

Bolagets förordade förslag är mot bakgrund av ovan alternativ 1. Trots att investeringsutgiften för alternativet är hög – främst till följd av omfattande markberedning och hantering av berg – är den normerande kostnaden för alternativet försvarbar. En fullstor anläggning bedöms totalt sett som mer kostnadseffektiv, ge önskad kundnytta samt vara framtidssäkrad för höjda återbruksambitioner. Inga andra lämpliga och tillgängliga platser för en permanent återvinningscentral i sydvästra Stockholm har kunnat identifieras, trots upprepade försök och dialog med stadens förvaltningar. Det gör att denna lokalisering framstår som det enda realistiska sättet att långsiktigt trygga kapaciteten för avfallshantering i området.

Åtgärder

Följande åtgärder förväntas ingå för att uppnå projektets mål:

- Ta fram systemhandlingar
- Framtagande av detaljplan samt bygglov och fastighetsbildning
- Tillstånd för verksamheten enligt Miljöprövningsförordningen
- Tillstånd för hantering av brandfarlig vara
- Träffa markavtal med tomträtt
- Detaljprojektering av anläggningen
- Upphandling av byggentreprenad
- Genomförande av byggentreprenad
- Slutbesiktning och överlämning till beställare

Organisation och ansvarsfördelning

Projektet drivs av avdelning Investering på uppdrag av avfallsverksamheten.

Tillståndsprovning samordnas av Investering med stöd av Avfall.

Avfallsavdelningen ansvarar för upphandling av driftentreprenör, med stöd av bolagets Inköpsenhet, samt driftsättning av anläggningen.

Tidplan

Planering och projektering	Q3 - 2026 – Q2 2029
Genomförande	Q3 - 2029 – Q2 2031
Avslut	Q4 - 2031

Tidplanen är i stort sett beroende av framdriften med detaljplanen, tillståndsprocess och att inga upphandlingar överprövas.

Det föreligger för närvarande regeringsförslag om reformering av lagstiftning kring miljöprövningen. I vad mån detta riskerar att påverka tidplanen negativt är tidigt att säga men behöver bevakas.

I den mån detaljplan fördröjs eller förändras kan bygglov inte erhållas i tid vilket medför motsvarande förskjutning i tidplanen.

Ekonomi

Total budget för projektet bedöms till cirka 336 600 000 kr, beräknat enligt bolaget kalkylmall inklusive indexrisk. Betydande del av kostnaderna orsakas av markberedande kostnader då anvisad tomt kräver stora mängder bergschakt och berget innehåller sulfid. Hantering av sulfidhaltigt berg är kostsam.

Vid diskussioner med Exploateringskontoret gällande de höga kostnaderna för markberedning har de klargjort att exploatören står för dessa, vilket följer stadens policy för anvisning av mark. Enligt likabehandlingsprincipen anser Exploateringskontoret att de inte kan stå för markberedande kostnader och att det inte finns utrymme i deras projektbudget för denna kostnad eller att skriva ner tomträttsavgälden som kompensation. Exploateringskontoret kommer dock ta kostnader för flytt av nätstation samt byggnation av lokalgata som krävs för anläggningen.

Anläggningen har en större inbyggnadsgrad och ett hårdare gestaltningskrav än gamla Sättra ÅVC och behöver anpassas efter kommande bebyggelse. Vidare krävs större ytor för återbruk som svar på förändrad avfallslagstiftning.

Kostnadsnivån för projektet kan jämföras med vad som beräknas för Göteborg kretsloppspark Högsbo till 300–349 mnkr 2022, motsvarande 330–385 mnkr i dagens kostnadsläge. Oslo Smedstad gjenbrukscentral uppfördes för 180 mnkr NOK år 2015 vilket motsvarar ca 269 mnkr SEK 2025. Kostnadsdrivande för storstäder är bristen på tillgång till mark som kan bebyggas utan omfattande markberedning och medför inbyggnadskrav.

Kostnaden för de kända riskerna i projektet grundar sig främst på två faktorer: den uppskattade halten sulfid i berget och kostnaden för att hantera det bergmaterial som inte kan återanvändas utan måste avsättas, till exempel genom deponering. Sulfidberg klassas som potentiellt miljöfarligt material och omfattas därför av strikta regelverk för hantering och deponering, vilket kan leda till höga kostnader. Flera stora infrastrukturaktörer i regionen driver dock just nu på för att skapa mer kostnadseffektiva lösningar för hantering av sulfidberg, exempelvis genom gemensamma mellanlagringsplatser eller utveckling av nya behandlingsmetoder. Skulle dessa initiativ realiseras i tid, kan det skapa ett mer fördelaktigt läge när projektet startar och därmed bidra till att minska den faktiska kostnaden. Detta är dock osäkert i dagsläget och därför speglar den avsatta summan för kända risker en försiktig och realistisk bedömning utifrån dagens förutsättningar.

Utgifter

Tabell 6 Planeringsbudget

Moment	Beräknad planeringsbudget
Projekt- och byggledning	3 200 000 kr
Projektering	10 200 000 kr
Geo, mark och miljö	9 400 000 kr
Övriga byggherrekostnader	800 000 kr
Kända risker	1 400 000 kr
Oförutsett	5 000 000 kr
Summa	30 000 000 kr

Tabell 7 Indikativ totalbudget, inklusive planeringsbudget

Moment	Indikativ totalbudget
Projekt- och byggledning	22 400 000 kr
Projektering	10 800 000 kr
Geo, mark och miljö	10 000 000 kr
Övriga byggherrekostnader	3 000 000 kr
Entreprenad inklusive material	178 600 000 kr
Kända risker	9 500 000 kr
Oförutsett	35 700 000 kr
Summa	270 000 000 kr
Prisindexrisk	66 600 000 kr
Summa	336 600 000 kr

Kalkylen är framtagen i prisnivå indexmånad:

april -25

Indexuppräknig

Bolaget bedömer att marknadsläget är fortsatt oförutsägbart med risk för fortsatt ökande kostnader till följd av prisindexutveckling. Prisindexrisken för projektet beräknas till cirka 67 mnkr.

Beräkningar av prisindexrisken i projektet baseras på antagande om Indexutveckling enligt nedan.

Tabell 8

Förväntad indexutveckling	
2026	5 %
2027	5 %
2028	5 %
2029	5 %
2030	5 %

Inkomster

Projektet genererar inga inkomster.

Risker

Här beskrivs de risker som är upptagna i kalkylen som kända risker.

Tabell 9

Risk	Påverkan på projekt	Förslag på åtgärd
Tidplan – Detaljplan, bygglov, tillstånd kan överklagas, samt oförutsedda kompletteringar kopplat till detta	Kostnadsökning och glapp i möjlighet att erbjuda hushåll i sydvästra kommundelen en återvinningscentral	Samverkan med övriga aktörer, genomföra förberedande arbeten i görligaste mån
Förändringar i lagstiftning kring miljöprövning	Kan både innebära tidsvinster eller fördröjningar beroende på utfall.	Bevaka implementering av nytt lagförslag
Större volym berg än beräknat	Kostnadsökning,	Ta höjd för detta i kalkylen
Anläggningens slutgiltiga utformning kan förändras under planarbetet	Kan medföra kostnadsökning och försämrad funktion	Samverkan med SBK och tydligt meddela varför utformning inte kan förändras för mycket från föreslagen anläggning
Samordning med närliggande byggprojekt	Kan medföra kostnadsökning samt fördröjning	Nära kontakt med SvK samt Ellevio i alla faser av projektet och ta höjd för detta i kalkylen
Slitage på lokalgator pga. utleverans av stora mängder berg	Kostnad	Ta höjd för återställande och förebyggande åtgärder i kalkylen

I planerfasen har överprövning av detaljplan, bygglov eller tillstånd samt oförutsedda kompletteringar kopplat till detta identifierats och prissatts.

Extern konsult har anlåtats för att genomföra kalkyler baserat på planerad anläggning och uppskattad volym bergschakt. Utvecklad behandlingsteknik av sulfidberg eller förändrat regelverk kring detta skulle kunna medföra besparingar.

Kostnader för förändrad utformning av anläggningen kan exempelvis vara ökade gestaltningskrav i form av fasadmaterial och växtväggar mm.

Oförutsett

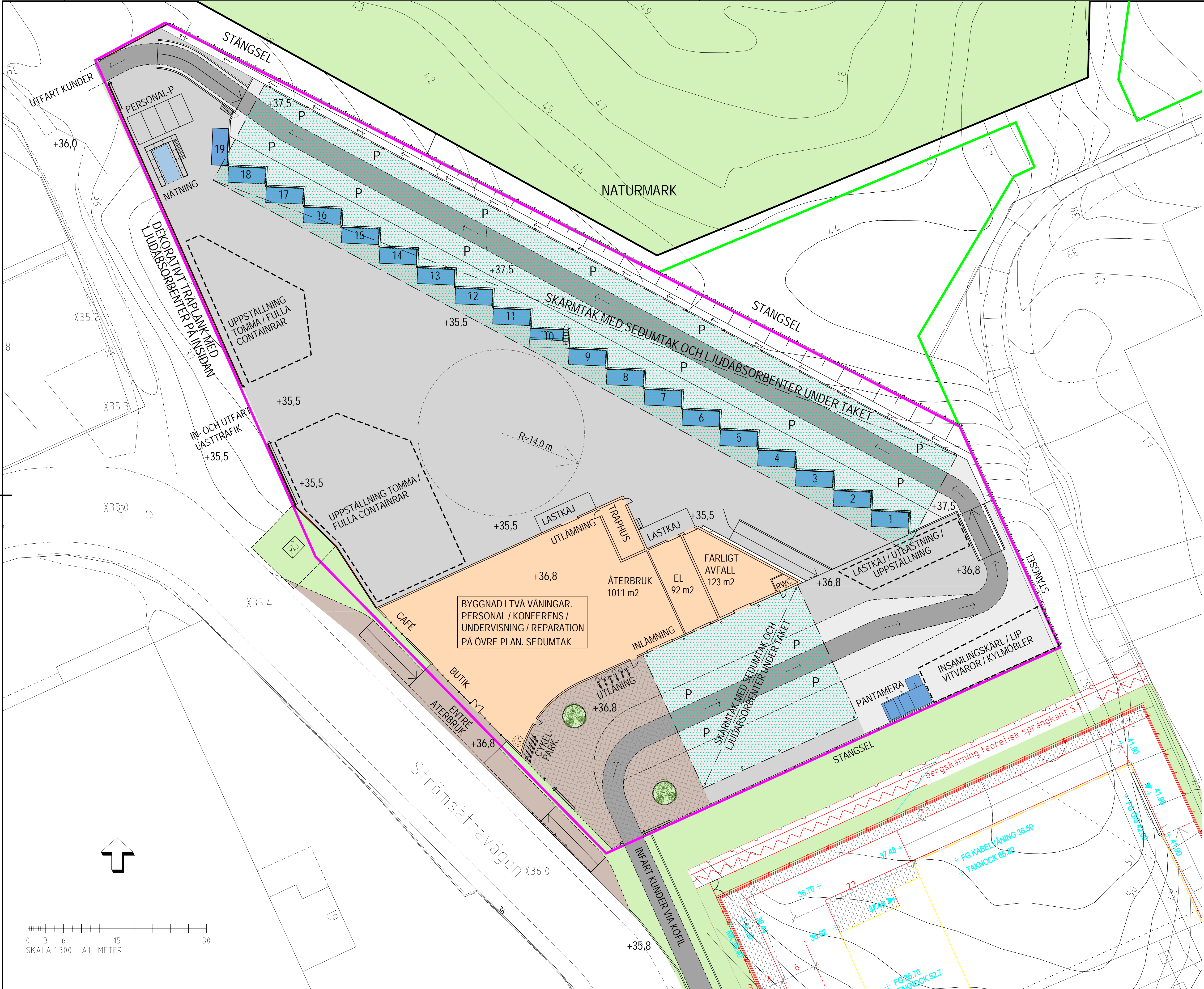
Oförutsett	Påverkan på projekt	Förslag på åtgärd
Ökat pris på byggmaterial	Betydande kostnadsökning	Tillämpa kalkylmallen

Ökat pris på byggmaterial bedöms inrymmas i oförutsett, vilket är prissatt efter kalkylmallen till 20 % av entreprenadkostnaden.

Ärendets beredning

Ärendet har behandlats av enhet Återvinning med stöd från enhet Utredning inom avdelning Avfall. Föreslagen lokalisering för återvinningscentral har diskuterats och förankrats med Stadsbyggnadskontoret och Exploateringskontoret.

SLUT



FÖRKLARINGAR

- GENOMFARTSFIL FÖR KUNDER
- PARKERING OCH GÅNGTYR FÖR KUNDER
- GENOMSLÄPPLIG YTA MED GÅNGFART FÖR KUNDER
- ARBETSYTOR
- MOTTAGNINGSBYGGNAD
- CONTAINRAR/KÄRL
- SKÄRMTAK MED SEDUMTAK
- GRÖNYTOR

YTA FÖR ÅVC 10683 m2
GRÖN TAKYTA 4432 m2

SKISS 2024-02-14

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN
HANDLINGSSKEDE				
UNDERLAG				
STATUS				
FÖR DISKUSSION				
SÄTRA ÅTERVINNINGSCENTRAL STOCKHOLM				
<div></div>				
Sweco Sverige AB - Telefon 08-695 60 00 - www.sweco.se				
UPPDRAG NR 300230001	RITAD/KONSTR. AV SEKAAN	HANDLÄGGARE SEKAAN		
DATUM 2024-02-14	ANSVARIG SEEVTI			
NY ÅTERVINNINGSCENTRAL I SÄTRA				
FULLSTOR ÄVC				
SITUATIONSPLAN				
SKALA A1 1:300 A3 1:600	NUMMER	A-101		



Bilaga 3 - Befintlig kapacitet för återvinningscentraler i söderort

2025

Tillsammans för världens
mest hållbara stad



STOCKHOLM
VATTEN
OCH AVFALL

© Stockholm Vatten och Avfall 2025
Författare: Eva Cedergren, Jonas Selander
Stockholm Vatten och Avfall
Diarienummer: 25SVOA1129
Projektnummer: 2256
Kontaktuppgifter: Stockholm Vatten och Avfall, 106 36 Stockholm
Telefon: 08-522 120 00
Webb: www.svoa.se

Sammanfattning

Bilagan beskriver belastning, kapacitet och utvecklingsmöjlighet för bolagets återvinningscentraler (ÅVC) i söderort.

Under 2024 hanterade Sättra ÅVC närmare 40% av såväl kundbesök som tonnage avfall för ÅVC:erna i söderort. Kapaciteten på Östberga ÅVC, Skärholmen Mini-ÅVC och Vantör ÅVC att ta emot dessa mängder bedöms inte tillräcklig för nuvarande kundunderlag, vilket har lett till ökade köer och längre väntetider.

Bolaget kommer att få tillgång till ytterligare markyta i anslutning till Vantörs återvinningscentral i Högdalen inom ett par år. Den tillkommande ytan kan emellertid behöva prioriteras till andra ändamål, såsom omlastning av avfall, vilket kan begränsa möjligheten att nyttja ytan för ÅVC-verksamhet. Östberga ÅVC upplåts med arrende vilket påverkar förutsättningarna för långsiktiga större investeringar. Upplåtelse och bygglov för Skärholmens mini-ÅVC ger en förväntad nyttjandetid för anläggningen på 5 till 10 år. Förutsättningar för att hitta tillfälliga etableringar som kan nyttjas för återvinningscentraler i sydvästra Stockholm bedöms som begränsade. En inriktning baserad på tillfälliga etableringar av mini-ÅVC väntas även medföra behov av fler anläggningar som kan kombineras för att komma upp i nivå på kapacitet som motsvarar den tidigare Sättra ÅVC.

Tillträde till angränsande kommuners återvinningscentraler har reglerats i avtal inför 2025 och kostnaden för dessa besök regleras mellan de kommunala renhållarna. Kvittningssamarbetet är ett värdefullt komplement, men kommer inte att lösa den kapacitetsbrist som redan nu märks och som väntas öka i takt med stadens tillväxt samt ökade krav och ambitioner. Mot denna bakgrund är det tydligt att regional samverkan inte kan ersätta behovet av att stärka stadens egen infrastruktur för avfallshantering i söderort.

Den sammantagna bilden understryker behovet av att planera för en långsiktigt hållbar och permanent lösning för avfalls- och återbrukskapacitet i söderort.

Innehållsförteckning

1.1	Anläggningar för grovavfall i söderort	5
1.1.1	<i>Anläggningar för grovavfall i Stockholm</i>	5
1.1.2	<i>Sätra ÅVC - avvecklad</i>	6
1.1.3	<i>Vantör ÅVC</i>	6
1.1.4	<i>Östberga ÅVC</i>	7
1.1.5	<i>Skärholmens mini-ÅVC</i>	8
1.1.6	<i>Utomkommunala återvinningscentraler</i>	9
1.2	Sammantagen bedömning av kapacitet i söderort	10

1.1 Anläggningar för grovavfall i söderort

I söderort finns idag två återvinningscentraler, en tillfällig mini-ÅVC samt ett återbruk. Bild 2 visar samtliga anläggningar i söderort samt tänkt plats för en ny anläggning.

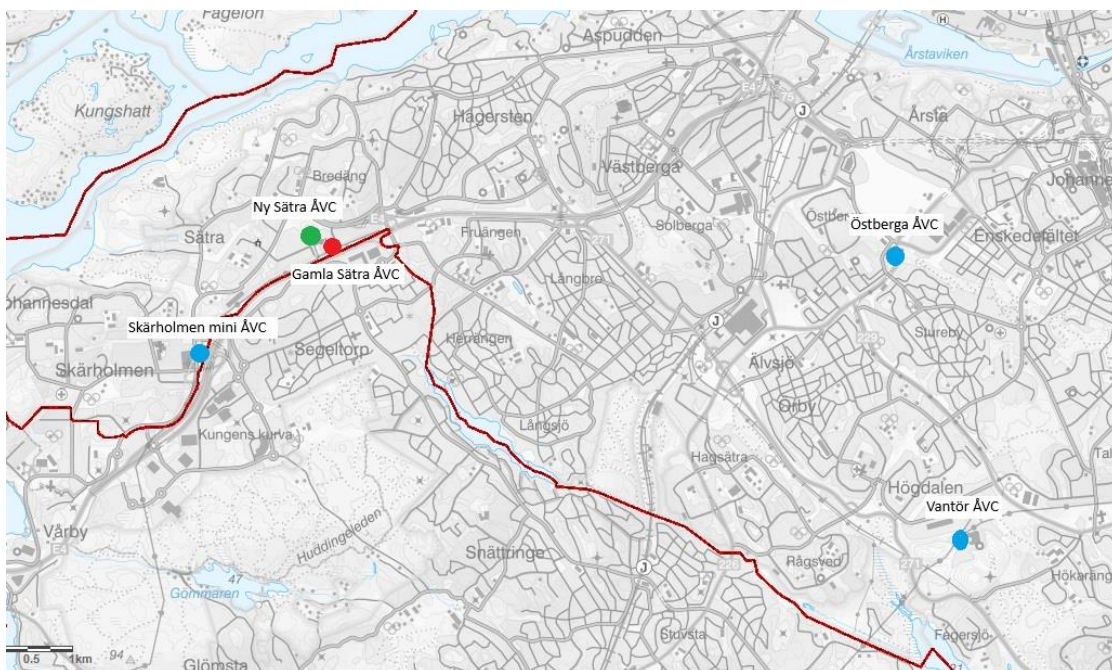


Bild 2 anläggningar för grovavfall i söderort

Under 2024 besökte totalt ca 550 000 kunder anläggningarna i söderort.

1.1.1 Anläggningar för grovavfall i Stockholm

Staden har i skrivande stund totalt fyra återvinningscentraler och två mini-åvc. Flera av stadens återvinningscentraler har i dag korta upplåtelser och därmed osäkra förutsättningar för framtida drift och verksamhet. Tabell 1 visar antalet besökare, insamlade avfallsmängder, anläggningsyta samt upplåtelseform för anläggningarna.

Tabell 1 upplåtelseformer för samtliga återvinningscentraler i Stockholm

Anläggning	Antal besökare 2024	Totalt insamlade avfallsmängder 2024	Ytstorlek (m ²)	Upplåtelseform
Vantör	110 000	ca 15 000 ton	13 800 + 3 200	Tomträtt från 2024 i 60 + 40 år
Östberga	230 000	ca 14 000 ton	5 500	Arrende till 2030 + 2 år
Sättra (Stängd)	210 000	ca 18 000 ton	7 000	Arrende till 2025
Skärholmen mini-ÅVC	-	-	2 500	Arrende till 2030
Roslagstull mini-åvc	125 000	ca 550 ton	2 100	Arrende löpande 3 år
Bromma	370 000	ca 21 000 ton	12 000	Arrende löpande 1 år
Lövsta	175 000	ca 14 000 ton	35 000	Arrende löpande 1 år

En viss överlappning av kunder mellan anläggningar i södra delen av kommunen och framförallt Bromma ÅVC har registrerats men det är tämligen begränsat. Överflyttningseffekter mellan norrort och söderort är generellt ovanliga, främst på grund av närhetsprincipen – invånare tenderar att välja den återvinningscentral som ligger närmast bostaden oaktat om kötiden är längre. Skulle Bromma ÅVC falla bort i samband med exploatering eller annan omprioritering från markägaren kan dock Östberga bli det närmsta alternativet för ett antal norrortsbor och därmed ytterligare belasta anläggningar i söder.

1.1.2 Sättra ÅVC - avvecklad

Tidigare Sättra ÅVC uppfördes år 2013 inom fastigheten Bredäng 1:2 med infart från Strömsättravägen. Syftet med anläggningen var att avlasta befintliga återvinningscentraler och erbjuda service för sydvästra kommundelen. Anläggningsytan på ca 7 000 kvadratmeter arrenderades från Ellevio. Resterande delar av fastigheten används av Ellevio för ställverk och eldistribution. Området var planlagt för elprimärstation/elnätsstation och uppförandet av återvinningscentralen gjordes med kännedom om att fastigheten i framtiden kunde komma att behövas för utökad eldistribution. Omfattande undersökning av möjliga lokaliseringar i sydvästra delen av staden hade genomförts och inget annat alternativ hade kunnat identifierats.

Vid tiden för beslutet om att etablera återvinningscentralen, var prognosen att möjligt nyttjande av ytan skulle vara längre än vad som i efterhand visat sig möjligt. Elektrifiering av transportsystemet, behov av ökad redundans och utbyggnadstakten i regionen innebar att ytan behövdes för utbyggnad av elinfrastruktur tidigare än förväntat.

Ställverket i Sättra industriområde är en nyckelpunkt i planen att förstärka och höja kapacitet för elnätet i Stockholmsregionen, projekt "Stockholms Ström". Pågående åtgärder innefattar bl.a. att markförlägga och höja spänningen i anslutande luftledningar från nordväst samt att höja spänningen i luftledningar från söder. För att kunna hantera tillkommande effekt ska Ellevio bygga ut ställverket och behövs därför ta ytor för återvinningscentralen i anspråk. Utöver detta kommer Svenska kraftnät bygga en kompletterande anläggning i direkt anslutning till ställverket DP 2022–00619.

Bolagets arrende av aktuell yta löpte ut per den 30 juni 2025. För att hinna riva anläggningen och återställa ytan i enlighet med arrendeavtalet stängdes återvinningscentralen för kunder vid årsskiftet 2024/2025.

Under 2024 hade Sättra ÅVC cirka 210 000 besökare och anläggningen hanterade ca 17 000 ton icke farligt avfall, varav 250 ton återbruksprodukter, samt 900 ton farligt avfall. Anläggningen var den återvinningscentral i söderort som hanterade mest avfall under 2024.

1.1.3 Vantör ÅVC

Vantörs återvinningscentral, bild 3, ligger i Högdalens industriområde mellan Trafikförvaltningens depå för tunnelbanan, Stockholms Exergis kraftvärmeverk samt PreZeros avfallsanläggning. Anläggningen uppfördes år 1999 och är i stort oförändrad sedan dess annat än att den kompletterats med en personalbyggnad 2012 samt en markutbyggnad på ca 2000 m² under 2024. Tillkommande yta nyttjas tillfälligt för att delvis avlasta tillkommande flöden från Sättra. Anläggningen nås från Kviksundsvägen via en infart som utgör gemensamhetsanläggning med PreZero samt Stockholm Exergi.

Under 2024 hade Vantör ÅVC cirka 110 000 besökare och anläggningen hanterade ca 14 000 ton icke farligt avfall samt 1 000 ton farligt avfall samt 190 ton insamlad mängd återbruksprodukter. Återbruksinsamlingen består av två 20 fots förrådscontainrar samt en 10 fots container.

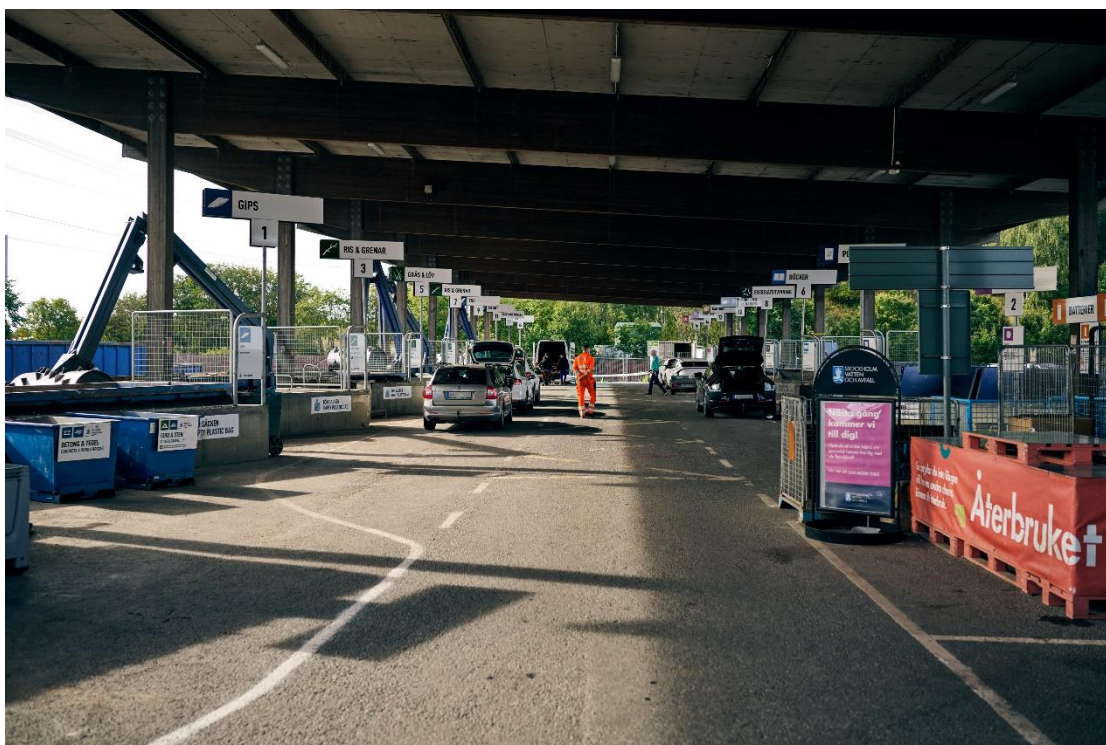


Bild 3 Vantörs ÅVC

Fastigheten korsas i öster av en 220 kV luftledning. Enligt uppgifter från Svenska kraftnät ska borttagande av luftledningen påbörjas under 2026. Ca 5500 m² av fastigheten ligger inom skyddsavstånd från denna ledning vilket kraftigt begränsar möjlighet till nyttjande. Luftledningen kommer ersättas av en markförlagd kabel genom fastigheten. Området direkt över denna markförlagda kabel kan inte bebyggas eller nyttjas för upplag, men resterande yta som begränsats av luftledningen blir då tillgänglig för byggnad eller verksamhet. När fastighetsbildning är färdigställd och luftledningar i området är borttagna kommer bolaget även ta över ytterligare ca 3 200 m² från PreZero. Total yta efter att fastighetsbildning slutförts kommer utgöra drygt 17 000 m² varav 15 000 m² är byggbar. I dagsläget väntas denna fastighetsbildning vara klar tidigast år 2028.

Den tillkommande markytan på fastigheten kan dock behöva tas i anspråk för annan kommunal renhållning såsom omlastning av avfall. Detta skulle kunna omfatta matavfall från flerfacksbilar som levererar restavfall till Resursutvinning Stockholm och som annars måste köra långt med liten last. I dagsläget finns inget beslut om annat nyttjande, men behovet till omlastning är stort och kan komma att begränsa möjligheten att nyttja tillkommande yta för att bygga ut återvinningscentralen ytterligare.

Fastigheten är detaljplanerad för avfallsverksamhet inklusive återvinningscentral. Upplåtelseformen är tomträtt med en första avtalstid på 60 år från 2024 för att sedan övergå till 40 åriga löpande förlängningar.

1.1.4 Östberga ÅVC

Anläggningen uppfördes ursprungligen år 1986. Mindre utbyggnader och uppdatering har utförts under 2005, 2016 och 2023. Upplåtelsen omfattar ca 5 500 m² men anläggningens funktionalitet bygger på ett kömagasin utanför arrendet fram till infarten från lokalgata. Infart sker från Bussens väg i nära anslutning till Sockenvägen, bild 4.

Under 2024 hade Östberga ÅVC cirka 230 000 besökare och anläggningen hanterade ca 13 000 ton icke farligt avfall, varav 500 ton till återbruk, samt 1 000 ton farligt avfall. Återbruksinsamlingen består av fem 20-fots förrädscontainrar samt en 10-fots container.

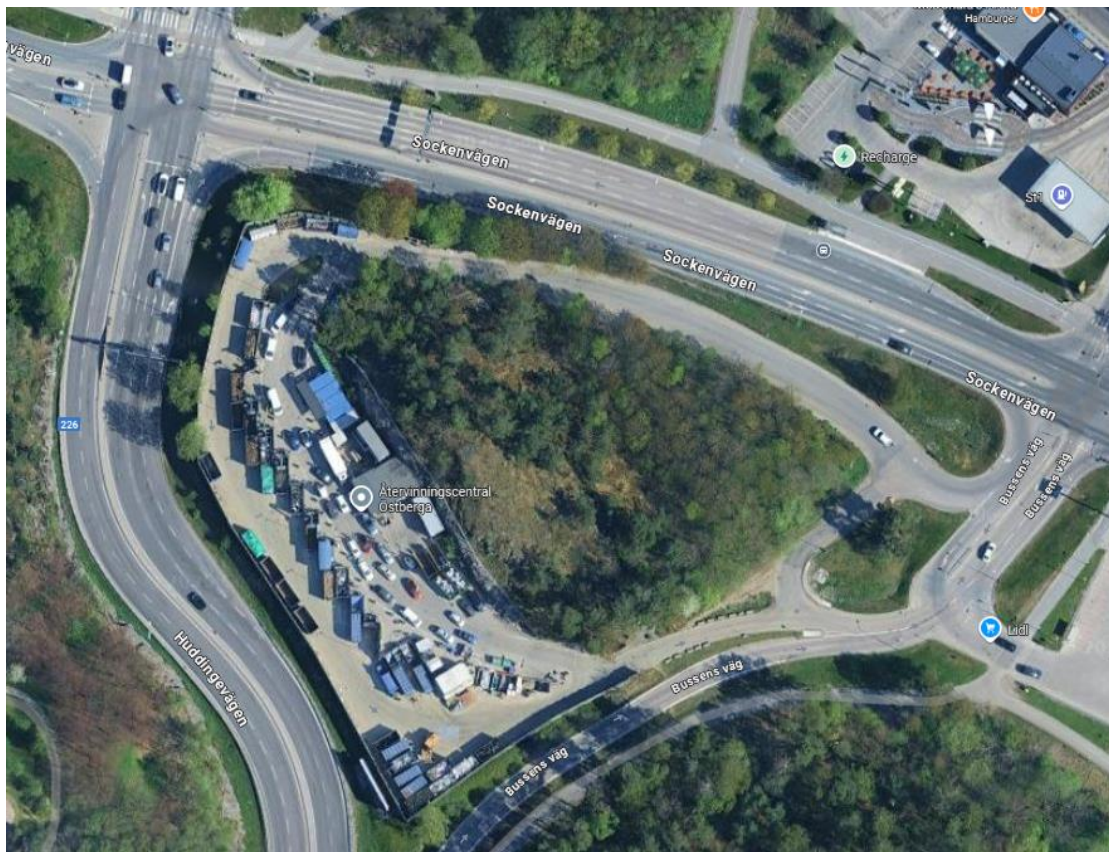


Bild 4 visar ett flygfoto över Östberga ÅVC - Google

Nuvarande upplåtelseform är arrende som löper ut 2030-10-31. Enligt Exploateringskontoret är det inte aktuellt med fastighetsbildning och tomträtt eftersom staden vill ha långsiktig möjlighet att nyttja ytan till annat även om det inte finns några planer för alternativt användande inom överskådlig framtid. Då endast arrende är aktuell sätter PBL en gräns för längsta möjliga upplåtelsestid till 25 år. Därmed bedöms det inte lämpligt att bygga den strategiska försörjningen av kommunal renhållning på denna etablering och göra de omfattande investeringar som då skulle krävas.

1.1.5 Skärholmens mini-ÅVC

Anläggningen uppfördes under 2025 och öppnades 15:e september. Anläggningen upptar ca 2500 m² som primärt hyrs av fastighetsägaren för centrumanläggningen i Skärholmen. En liten del av ytan arrenderas från Exploateringskontoret. Anläggningen ligger till stor del under det betongdäck som bär upp Skärholmsvägen samt Skärholmens busstorg, bild 5. Det medför begränsningar vad gäller lagring av stora mängder brännbart avfall samt höjd på fordon som kan användas.



Bild 5 insamling i mindre behållare på Skärholmens mini-åvc

Nuvarande upplåtelseform är markhyra som löper till 2030. Anläggningen har ett tidsbegränsat bygglov på fem år, vilket som längst kan förlängas ytterligare fem år.

Den begränsade takhöjden gör att avfallet tas emot i mindre behållare för att sedan lastas om i containrar för transport. Det begränsade utrymmet gör att samtliga fraktioner inte kan tas emot på anläggningen. Anläggningen kan inte nås med 24 m ekipage och utrymme för upplag med containrar är mycket begränsat vilket påverkar logistik och kapacitet. Anläggningens fokus är närservice till området och hushåll med mindre mängder grovavfall.

1.1.6 Utomkommunala återvinningscentraler

Den avfallshantering som faller på kommunen som renhållare kan inte utan formella överenskommelser hänvisas till eller belasta andra kommuners resurser. För boende blir det dock naturligt att åka till de anläggningar som ligger närmast eller har bäst öppettider, vilket kan vara i angränsande kommun. För att hantera detta samt minska mängden ofinansierat verksamhetsavfall har en del kommuner valt att införa inpasseringssystem med bommar. Stockholm har historiskt gjort bedömningen att administrationen kring ett sådant system, passerkort mm, skulle bli alltför belastande och istället verkat för att kostnader för utomkommunala besök ska regleras mellan kommunerna. Under slutet av 2024 kunde bolaget slutföra förhandlingar med angränsande kommuner söder om staden och avtal om tillträde till och reglering av kostnader för besök på återvinningscentralerna kunde träffas. Tidigare har kundflödet i princip varit enkelriktat till Stockholm då stadens anläggningar varit öppna och angränsande kommuner söder om staden har haft bomreglerad inpasseringskontroll.

Det regionala kvittningssamarbetet har potential att delvis avlasta trycket på stadens återvinningscentraler genom att möjliggöra för boende i Stockholm att använda närliggande anläggningar i angränsande kommuner. Samtidigt kan det minska antalet utomkommunala besök på stadens egna anläggningar. Kvittningssamarbetet är ett värdefullt komplement, men det kommer inte att lösa den kapacitetsbrist som redan nu märks och som väntas öka i takt med stadens tillväxt. Mot

denna bakgrund är det tydligt att regional samverkan inte kan ersätta behovet av att stärka stadens egen infrastruktur för avfallshantering i söderort.

1.2 Sammantagen bedömning av kapacitet i söderort

Trots att vissa begränsningar i markanvändningen på fastigheten vid Vantör ÅVC kommer att kunna undanröjas när luftledningen ersätts av markförlagd kabel, råder fortsatt osäkerhet kring möjligheterna att långsiktigt bygga ut kapaciteten vid anläggningen. Anläggningen, som i huvudsak är oförändrad sedan 1999, har under de senaste åren upplevt en ökad belastning – med 110 000 besökare och 15 000 ton hanterat avfall under 2024. Det är viktigt att notera att anläggningens förmåga och förutsättningar för att möta kundbehovet i hög grad har byggts på att Sättra ÅVC tidigare varit i drift – vilket inneburit en fördelning av belastningen i söderort. Den framtida tillgången till byggbar yta på fastigheten påverkas dels av markförhållanden, dels av eventuella beslut om att använda delar av området för annan kommunal renhållningsverksamhet, såsom omlastning av avfall. Även om fastigheten är detaljplanerad för avfallsverksamhet, finns det i nuläget inga garantier för att ytterligare utbyggnad av återvinningscentralen kan genomföras inom nuvarande tomtgräns. Mot bakgrund av detta framstår det som osäkert om Vantör ÅVC kommer att kunna möta framtida behov enbart genom vidareutveckling på befintlig plats.

Östberga ÅVC har under senare år hanterat ett mycket högt tryck, med cirka 230 000 besökare. Det är viktigt att notera att anläggningens förmåga och förutsättningar för att möta kundbehovet i hög grad har byggts på att Sättra ÅVC tidigare varit i drift – vilket inneburit en fördelning av belastningen i söderort. Efter stängningen av Sättra ÅVC har belastningen på Östberga ökat. Anläggningen är inte dimensionerad för att långsiktigt hantera denna nivå av besök och avfallsmängder. Därtill råder stor osäkerhet kring den framtida användningen av platsen. Anläggningen är uppförd på arrenderad mark med avtal som löper ut 2030. Staden har aviserat att en tomträtt inte är aktuell då området kan komma att behövas för annan användning även om ingen planeras i dagsläget. Detta medför att anläggningen inte är lämplig för större, strategiska investeringar inom kommunal avfallshantering. Mot bakgrund av detta bedöms Östberga ÅVC som en temporär lösning och det finns betydande osäkerheter kring dess framtida kapacitet och funktion. De investeringar som sker i anläggningen måste ske med en horisont på som mest 25 år och det endast under förutsättning att maximalt tillåten arrendetid kan erhållas.

Upplåtelse och bygglov för Skärholmens mini-ÅVC ger en förväntad nyttjandetid för anläggningen på 5 till 10 år. Förutsättningar att hitta tillfälliga etableringar som kan nyttjas för återvinningscentraler i sydvästra Stockholm bedöms som begränsade. Speciellt som flera mindre etableringar förmodligen skulle behöva kombineras för att komma upp i nivå på kapacitet som motsvarar den tidigare Sättra ÅVC.

Hittills har bolaget sett begränsat överlapp i besöksstatistiken mellan kundbas för anläggningar i norra delar av staden, Lövsta och Bromma återvinningscentraler, med södra anläggningarna. Då staden nu initierat ett programarbete för att bebygga Bromma flygfält och Stockholm Exergi tillståndsansökan för kraftverk i Lövsta inte ännu beviljats råder det dock osäkerhet kring dessa anläggningars långsiktiga förutsättningar. Det finns därmed en reell risk för ett kapacitetsbortfall även på den norra sidan av staden, något som skulle medföra ytterligare belastning på kvarvarande anläggningar i söder.

Under 2024 hanterade Sättra ÅVC närmare 40% av såväl kundbesöken som tonnage avfall för ÅVC:erna i söderort. Kapaciteten på Östberga, Skärholmen mini-ÅVC och Vantör ÅVC att ta emot dessa mängder bedöms inte tillräcklig för nuvarande kundunderlag vilket har lett till ökade köer och längre väntetider. Under våren 2025 har detta blivit särskilt påtagligt, med återkommande rapporter om mycket hög belastning och långa köer vid anläggningarna. Situationen vid Östberga ÅVC är särskilt ansträngd, där det finns en ökande risk att köbildningen sträcker sig ut på omkringliggande trafikleder såsom Sockenvägen och Huddingevägen, vilket i sin tur riskerar att påverka den ordinarie

trafiken negativt. Sammantaget understryker situationen behovet av att planera för en långsiktigt hållbar och permanent lösning för avfalls- och återbrukskapacitet i söderort.



Stockholm Vatten och Avfall är en samhällsbyggare i framkant som driver och utvecklar vatten- och avfallstjänster med miljöfokus. Varje dag, året runt förser vi 1,5 miljoner stockholmare med rent och gott kranvatten, renar avloppsvatten och ser till att avfallet tas om hand. Tillsammans med invånare, företag och andra intressenter arbetar vi för att Stockholm ska bli världens mest hållbara stad.

Stockholm Vatten och Avfall

Tel 08-522 120 00

kund@svoa.se

www.svoa.se

En del av Stockholms stad